

۱۷۲۵۱۹۲

راهنمای حقوقی بازرگانان

نویسنده: دکتر محمدحسن زیرائی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی بندر بوشهر

سرشناسه	: زیرائی، محمدحسن، ۱۳۶۷
عنوان و نام پدیدآور	: راهنمای حقوقی بازرگانان / نویسنده: محمدحسن زیرائی
مشخصات نشر	: تهران، آرون، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	: ۱۸۰ ص.
شابک	: ۸ - ۶۱۶ - ۲۳۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: حقوق تجارت - ایران Commercial Law - Iran
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ز ۹ ر ۲ / ۹۲۰ KMH
رده‌بندی دی‌سی	: ۳۴۶ / ۵۵
شماره کتابخانه ملی	: ۵۳۲۹۸۸۳

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی بندر بوشهر

کتابخانه ملی ایران

راهنمای حقوقی بازرگانان

نویسنده: محمدحسن زیرائی

ناشر: انتشارات آرون

چاپ اول: ۱۳۹۷

چاپ مدیران: ۲۰۰ نسخه

۲۴۰۰۰ تومان

تمام حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بندر بوشهر می‌باشد.

نشانی: میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری

نرسیده به خیابان منیری جاوید پلاک ۱۰۵ - واحد ۳ - تلفن: ۵۱ - ۶۶۹۶۲۸۵۰

نشانی اتاق بازرگانی بندر بوشهر: میدان شیلات، ابتدای خیابان رئیس علی دلواری

جنب راهنمایی و رانندگی، پلاک ۶، تلفن: ۳۳۳۲۳۸۵۵ - ۳۳۳۲۲۰۷۳ (۰۷۷)

پست الکترونیکی: bccimbu@gmail.com وب سایت: www.bccim.com

فهرست مطالب

۶	 سرسخن
۹	 پیشگفتار
۱۱	 بخش اول: حقوق مدنی
۱۲	 فصل اول: اعدال حقوقی
۱۲	 ۱- واقعه حقیقی
۱۲	 ۲- عمل حقیقی
۱۴	 * عقد و ایقاع
۲۸	 فصل دوم: شروط ضمن عقد - امله فضولی، ضمان
۲۸	 الف) شروط ضمن عقد
۳۷	 ب) معاملات فضولی
۴۱	 ج) ضمان
۵۱	 فصل سوم: سقوط و انحلال قراردادها
۵۱	 ۱- انحلال ارادی یا فسخ قرارداد (خيارات)
۶۸	 ب) ۱- انحلال قهری یا انفساخ
۶۹	 ج) سقوط تعهدات
۷۳	 ۳- ابراء
۷۶	 ۴- اقاله یا تفاسخ
۷۹	 ۵- تبدیل تعهد
۸۱	 ۷- وفای به عهد
۸۷	 فصل چهارم: عقود معین
۸۷	 مقدمه
۸۷	 انواع عقود
۸۷	 ۱- عقد مزارعه
۹۰	 ۲- عقد مساقات
۹۰	 ۳- عقد مضاربه
۹۲	 ۴- عقد جعالة
۹۴	 ۵- عقد شرکت
۹۵	 ۶- عقد قرض

۹۶	۷- عقد حواله
۹۸	۸- عقد کفالت
۱۰۰	۹- عقد صلح
۱۰۳	۱۰- عقد رهن
۱۰۶	۱۱- عقد هبه
۱۰۸	۱۲- عقد وکالت
۱۱۶	۱۳- عقد ودیعه
۱۲۵	۱۴- عقد عاریه
۱۳۰	فصل پنجم: عقد اجاره
۱۳۰	۱- عقد اجاره
۱۳۰	۱-۱- اوصاف عقد اجاره
۱۳۱	۱-۲- انواع عقد اجاره
۱۳۲	۱-۳- تفاوت اماره اشخاص با جعاله
۱۳۲	۱-۴- شباهت اجاره اشخاص با جعاله
۱۳۲	۱-۵- قوانین حاکم بر اجاره
۱۳۵	۱-۶- مقایسه قوانین حاکم بر اجاره
۱۳۶	۱-۷- تعهدات موجر
۱۳۷	۱-۸- تعهدات مستأجر
۱۳۷	۱-۹- شروط ضمن عقد اجاره
۱۳۸	۱-۱۰- وضعیت عدم تعیین مدت در اجاره
۱۳۹	۱-۱۱- تصرف شخص ثالث در عین مستأجره
۱۳۹	۱-۱۲- موارد فسخ اجاره
۱۴۱	۱-۱۳- موارد بطلان اجاره
۱۴۲	۱-۱۴- تأثیر وقف در مورد اجاره
۱۴۳	بخش دوم: تجارت
۱۴۴	فصل اول: دلالی و حق العمل کاری
۱۴۴	۱- دلال
۱۴۸	۲- حق العمل کار
۱۵۱	۳- قائم مقام تجاری
۱۵۳	۴- قرارداد حمل و نقل
۱۵۸	فصل دوم: اسناد تجاری
۱۵۸	۱- اسناد تجاری

۱۶۴.....	۲- سفته و برات
۱۶۴.....	۲- ظهرنویسی در اسناد تجاری
۱۶۸.....	۳- تاریخ تحریر صدور اسناد تجاری
۱۶۹.....	۴- مبلغ سند تجاری
۱۶۹.....	۵- عدم رعایت مهلت قانونی در برات
۱۷۰.....	۶- نوع پول در سند تجاری
۱۷۰.....	۷- برات
۱۷۳.....	۸- چک
۱۷۸.....	فصل سوم: ضمانت
۱۷۸.....	ضمانت
۱۷۸.....	۱- اقسام ضمانت
۱۷۹.....	۲- اثر ضمان
۱۸۰.....	۳- نکات ضمانت

سرسخن

بندر بوشهر یکی از شهرهای تاریخی و کهن به شمار می‌رود که به سبب موقعیت جغرافیایی و همجواری با دریای خلیج فارس، از نظر سیاسی، نظامی و اقتصادی هم از اهمیت والایی برخوردار بوده است. گرچه ریشه‌های باستانی که امروز یکی از محله‌های بوشهر شمرده می‌شود، دارای قدمت بسیار زیادی است، اما بوشهر که ابتدا دهکده صیادی کم‌اهمیت و سرکه‌چی بود، از سال ۱۷۳۴ م/ ۱۱۴۷ هـ. ق. به دنبال تصمیم نادرشاه افشار به عنوان پایگاه برای عملیات دریایی و استیلا بر خلیج فارس از اهمیت زیادی برخوردار شد. پس از آن، این شهر تدریجاً تکامل یافت و هر روز بر رونق آن افزوده شد. با رونق یافتن اقتصاد و گم شدن بازار تجارت و بازرگانی در این شهر و رفت‌وآمد تاجران و سیاحان به آن از دلبستگی هم‌رشد چشمگیری نمود؛ چنان‌که شاعران و نویسندگان و دانشمندان و محققان زیادی در آن ظهور کردند و کتابها نوشتند و محافل و مکاتب و مدارس علمی گوناگونی تشکیل دادند.

اصحاب تجارت و بازرگانی بوشهر در تمام عرصه‌ها و زمینه‌های فرهنگی، خود پیشقدم بوده‌اند و پیوسته به اهل فرهنگ و هنر کمک‌های مادی و معنوی نموده‌اند. سنت وقف و امور خیریه که بخش زیادی از آن صرف امور فرهنگی می‌شده، در بوشهر همیشه پابرجا بوده است. همچنین بازاریان و تاجران در تأسیس مدارس، جدید و چاپ و نشر کتاب در دوران معاصر فعالیت چشمگیری داشته‌اند.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بندر بوشهر که یک نهاد مدنی جدید است، از بدو تأسیس در امور فرهنگی فعال بوده است. بازرگانان عضو این نهاد که از رجال خیر و متدین بوشهر بوده‌اند، هیچ‌وقت از کارهای فرهنگی و کمک به اصحاب فرهنگ و هنر غافل نبوده‌اند. امروزه نیز که اتاق بازرگانی توسعه یافته و فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی آن افزوده شده است، در کنار فعالیت‌های صنفی خود، کارهای فرهنگی نیز انجام می‌دهد؛ چنان‌که با حمایت همه‌جانبه از نویسندگان و محققان و فراهم کردن زمینه‌های انتشار اثرهایشان، ادامه‌دهنده سنت حسنه نیاکان خود به شمار می‌آید. چاپ و نشر بعضی

کتابها و همکاریهای مادی و معنوی با نهادهای فرهنگی و آموزشی بوشهر، خود گواه این مطلب است.

اما درباره کتاب راهنمای حقوقی بازرگانان که اینک با پشتیبانی و دستگیری اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بندر بوشهر به زیور طبع آراسته می‌گردد، باید گفت کتابی است ارزشمند که دربردارنده مفاهیم، اصطلاحات و مسائل حقوقی گوناگونی در حوزه اقتصاد و تجارت است. از آنجاکه هرکس به هر کسب و کاری مشغول می‌شود باید نخست راه و رسم و قاعده و قانون آن را بیاموزد و سپس بدان کار روی آورد، آموختن قوانین تجارت و بازرگانی که هم پیچیدگی و هم اهمیت خاص خود را دارد، بایسته‌تر و شایسته‌تر می‌نماید. جالب توجه است که امام صادق (ع) درباره لزوم یادگیری احکام تجارت فرموده است: «کسی که می‌خواهد خرید و فروش کند، باید احکام آن را یاد بگیرد؛ و اگر پیش از یاد گرفتن احکام آن، خرید و فروش کند، به واسطه معامله‌های باطل و شبهه‌ناک به هلاکت می‌افتد» (توضیح المسائل آیت‌الله سید علی سیستانی، ص ۴۱۹). همچنین شایان ذکر است که بخش اعظم رساله‌های فقهی و توضیح المسائل‌ها را مسائل تجارت و خرید و فروش و شکایات می‌دهد که این خود دلیل بر اهمیت آموختن و یادگیری قوانین حقوقی تجارت است.

کتاب راهنمای حقوقی بازرگانان که در حوزه مباحث حقوقی تجارت همچون دانشنامه‌ای است، به گونه‌ای گردآوری و تنظیم یافته است که ضمن آشنایی خواننده با مفاهیم کلی و عمومی تجارت، می‌تواند نیاز آحاد دانی را که با این مباحث سروکار دارند و در بخشهای اقتصادی فعالیت می‌کنند، برطرف نماید.

در پایان این نوشتار بر خود لازم می‌دانم که از همه افرادی که در فراهم آمدن این اثر کوشش کرده‌اند، به ویژه مؤلف آن، جناب آقای دکتر محمد حسن زیرائی قدردانی و سپاسگزاری نمایم. امید است که این اثر ارزشمند، علاوه بر جلب رضایت اهل نظر و علاقه‌مندان این حوزه، در بالا رفتن دانش تخصصی خوانندگان محترم نیز مفید و مؤثر واقع شود.

خورشید گزدرازی

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بندر بوشهر

بندر بوشهر

خردادماه ۱۳۹۷